Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho giai cấp công nhân

ThS NGUYỄN THỊ HUYỀN TRANG
Đại học Công đoàn; Email: trangnth@dhcd.edu.vn

Tóm tắt: *Đảng Cộng sản Việt Nam là đội tiên phong của giai cấp công nhân. Trong quá trình lãnh đạo, Đảng luôn quan tâm xây dựng giai cấp công nhân vững mạnh về mọi mặt, trong đó có xây dựng về chính trị tư tưởng. Công tác giáo dục chính trị cho công nhân luôn được Đảng đặt ở vị trí hàng đầu. Bài viết làm rõ quan điểm của Đảng trong công tác giáo dục chính trị cho giai cấp công nhân, đánh giá quá trình thực hiện và đề xuất giải pháp tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trong công tác giáo dục chính trị cho công nhân giai đoạn hiện nay.*
Từ khóa: *Đảng Cộng sản Việt Nam; giáo dục chính trị; giai cấp công nhân.*

1. Quan điểm của Đảng về công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho giai cấp công nhân trong thời kỳ đổi mới

Thứ nhất, quan điểm về giai cấp công nhân và vai trò của công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho giai cấp công nhân

Vị trí, vai trò của giai cấp công nhân được thể hiện nhất quán trong nhiều nghị quyết của Đảng và thể hiện khá tập trung trong Nghị quyết 20-NQ/TW ngày 28.1.2008 về *"Tiếp tục xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước"*. Nghị quyết nêu rõ: "Giai cấp công nhân là giai cấp lãnh đạo cách mạng, thông qua đội tiên phong là Đảng Cộng sản Việt Nam; giai cấp đại diện cho phương thức sản xuất tiên tiến; giai cấp tiên phong trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội, lực lượng đi đầu trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh, lực lượng nòng cốt trong liên minh giai cấp công nhân với nông dân và đội ngũ trí thức dưới sự lãnh đạo của Đảng. Sự lớn mạnh của giai cấp công nhân là điều kiện tiên quyết bảo đảm thành công của công cuộc đổi mới, công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước"[1].

Công tác giáo dục chính trị, tư tưởng là bộ phận đặc biệt trong hoạt động của Đảng, nhằm triển khai chủ trương, đường lối của Đảng đến quần chúng nhân dân. Nghị quyết số 16-NQ/TW ngày 01.8.2007 tại Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) về công tác tư tưởng, lý luận và báo chí trước yêu cầu mới đã xác định: "Công tác tư tưởng, lý luận là một bộ phận cấu thành đặc biệt quan trọng trong toàn bộ hoạt động của Đảng; là lĩnh vực trọng yếu để xây dựng, bồi đắp nền tảng chính trị của chế độ, tuyên truyền, giáo dục, động viên và tổ chức nhân dân thực hiện các nhiệm vụ cách mạng, khẳng định và nâng cao vai trò tiên phong của Đảng về chính trị, lí luận, trí tuệ, văn hoá và đạo đức; thể hiện vai trò đi trước, mở đường trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc"[2].

Thứ hai, mục tiêu giáo dục chính trị, tư tưởng là nâng cao bản lĩnh chính trị, giác ngộ giai cấp và sứ mệnh lịch sử cho giai cấp công nhân

Là giai cấp lãnh đạo cách mạng thông qua đội tiên phong là Đảng Cộng sản Việt Nam, giai cấp công nhân không chỉ cần phát triển lớn mạnh về cả số lượng và chất lượng, mà cần đặc biệt chú trọng nâng cao bản lĩnh chính trị, giác ngộ giai cấp và sứ mệnh lịch sử. Quan điểm này được thể hiện nhất quán qua nhiều văn kiện Đảng các kỳ đại hội:

Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ Bảy khóa VII chỉ rõ: "cần xây dựng giai cấp công nhân phát triển về số lượng, giác ngộ về giai cấp, vững vàng về chính trị, tư tưởng, có trình độ học vấn và tay nghề cao, có năng lực tiếp thu và sáng tạo công nghệ mới, lao động đạt năng suất, chất lượng, hiệu quả cao, vươn lên làm tròn sứ mệnh lịch sử của mình"[3]. Nghị quyết đã đặt nhiệm vụ xây dựng giai cấp công nhân vững vàng về chính trị, tư tưởng ngang hàng với nhiệm vụ phát triển giai cấp công nhân về số lượng, nâng cao trình độ, chuyên môn nghiệp vụ.

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII, Đảng khẳng định: "Xây dựng giai cấp công nhân lớn mạnh về mọi mặt, phát triển về số lượng, giác ngộ về giai

cấp, nâng cao trình độ học vấn và tay nghề, có năng lực ứng dụng và sáng tạo công nghệ mới, có tác phong công nghiệp và ý thức tổ chức, kỷ luật, lao động đạt năng suất, chất lượng và hiệu quả ngày càng cao, làm nòng cốt trong việc xây dựng khối liên minh công nhân, nông dân, trí thức và tăng cường khối đại đoàn kết dân tộc"[4].

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX của Đảng có những bước tiến mới trong nhận thức, lý luận về giai cấp công nhân trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa, phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, Đại hội chỉ rõ: phải "coi trọng phát triển về số lượng và chất lượng, nâng cao giác ngộ và bản lĩnh chính trị, trình độ học vấn và nghề nghiệp, thực hiện "trí thức hoá công nhân", nâng cao năng lực ứng dụng và sáng tạo công nghệ mới, lao động đạt năng suất, chất lượng và hiệu quả ngày càng cao, xứng đáng là một lực lượng đi đầu trong sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước và vai trò lãnh đạo cách mạng trong thời kỳ mới"[5].

Hội nghị lần thứ 6, Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa X đã ban hành Nghị quyết số 20-NQ/TW ngày 28.1.2008 về *"Tiếp tục xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước"*. Quán triệt quan điểm chỉ đạo chung của Đảng về xây dựng giai cấp công nhân, Nghị quyết xác định mục tiêu xây dựng giai cấp công nhân là: "Nâng cao hơn về giác ngộ giai cấp, bản lĩnh chính trị, hiểu biết pháp luật, tác phong công nghiệp và kỷ luật lao động, xây dựng lối sống lành mạnh trong công nhân, nhất là công nhân trẻ"[6].

Bước vào thời kỳ hội nhập quốc tế, công nhân càng phát huy vai trò tiên phong của mình trong quá trình xây dựng và phát triển đất nước. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng rất quan tâm xây dựng giai cấp công nhân phát triển toàn diện. Đại hội xác định: "Quan tâm giáo dục, đào tạo, bồi dưỡng, phát triển giai cấp công nhân cả về số lượng và chất lượng; nâng cao bản lĩnh chính trị, trình độ học vấn, chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp, tác phong công nghiệp, kỷ luật lao động…"[7].

Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đã nêu một mục tiêu mới trong xây dựng giai cấp công nhân là "xây dựng giai cấp công nhân hiện đại, lớn mạnh". Để đạt được mục tiêu đó, đại hội xác định các nhiệm vụ "nâng cao bản lĩnh chính trị, trình độ học vấn, chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp, tác phong công nghiệp, kỷ luật lao động thích ứng với cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Tăng cường tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng cho giai cấp công nhân"[8].

Như vậy, qua các kỳ đại hội, quan điểm lãnh đạo của Đảng về công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân đều thống nhất khẳng định vị trí, vai trò quan trọng của giai cấp công nhân nói chung, của công tác giáo dục chính trị cho công nhân nói riêng. Công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân phải hướng tới mục tiêu xây dựng giai cấp công nhân vững mạnh, giác ngộ giai cấp, bản lĩnh chính trị để xứng đáng là giai cấp lãnh đạo cách mạng Việt Nam.

Thứ ba, giáo dục chính trị, tư tưởng cho giai cấp công nhân phải gắn với công tác phát triển các tổ chức chính trị - xã hội

Chi bộ đảng là hạt nhân quan trọng trong công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân. Nghị quyết 20-NQ/TW ngày 28.1.2008 của Đảng đã nhấn mạnh vai trò của các chi bộ trong công tác giáo dục chính trị cho công nhân: "Xây dựng giai cấp công nhân lớn mạnh phải gắn liền với xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh về chính trị, tư tưởng và tổ chức...". Để tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, nhiệm vụ trọng tâm là "tăng tỉ lệ đảng viên và cán bộ lãnh đạo, quản lý xuất thân từ công nhân. Tăng số lượng và chất lượng cơ sở đảng trong các loại hình doanh nghiệp; sớm thành lập tổ chức cơ sở đảng ở những doanh nghiệp có đủ điều kiện theo quy định của Điều lệ Đảng; đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của tổ chức đảng tại doanh nghiệp phù hợp với từng thành phần kinh tế"[9].

Công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân cũng cần chú trọng vai trò của các tổ chức chính trị xã hội khác như Công đoàn, Đoàn Thanh niên và Hội Liên hiệp Thanh niên… Nghị quyết 20-NQ/TW xác định: "Đẩy mạnh phát triển đoàn viên và tổ chức công đoàn, Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh và Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam trong các loại hình doanh nghiệp. Củng cố, đổi mới phương thức hoạt động và nâng cao chất lượng các tổ chức cơ sở đã có; sớm thành lập tổ chức cơ sở tại các doanh nghiệp có đủ điều kiện theo quy định của pháp luật và điều lệ của các tổ chức đó; tăng số lượng và chất lượng của các tổ chức cơ sở này tại các loại hình doanh nghiệp, nhất là ở những doanh nghiệp có đông công nhân".

Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng cho rằng: "Đổi mới tổ chức và hoạt động

của công đoàn phù hợp với cơ cấu lao động, nhu cầu, nguyện vọng của công nhân và yêu cầu hội nhập quốc tế; tập trung làm tốt vai trò đại diện, bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của công nhân, tập thể công nhân. Định hướng, quản lý tốt sự ra đời, hoạt động của các tổ chức của công nhân tại doanh nghiệp ngoài tổ chức công đoàn hiện nay"[10].

Có thể khẳng định, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn quan tâm tới việc xây dựng giai cấp công nhân nói chung, giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân nói riêng nhằm loại bỏ những biểu hiện thờ ơ, suy thoái trong lập trường, tư tưởng, xây dựng bản lĩnh chính trị vững vàng, lập trường giai cấp kiên định cho giai cấp tiên phong.

2. Chính phủ, Tổng Liên đoàn lao động Việt Nam đã từng bước cụ thể hóa trong thực tiễn

Trên cơ sở quan điểm của Đảng về công tác giáo dục chính trị cho công nhân, Chính phủ, Tổng Liên đoàn lao động Việt Nam đã cụ thể hóa từng bước thực thiện trong thực tiễn:

Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt Đề án "Đẩy mạnh các hoạt động học tập suốt đời trong công nhân lao động trong các doanh nghiệp đến năm 2020" theo quyết định số 231/QĐ-TTg ngày 13.2.2015. Đề án xác định: "Phấn đấu 70% công nhân lao động được nghiên cứu, học tập, tìm hiểu những kiến thức chính trị cơ bản; được tuyên truyền, phổ biến các chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước có liên quan đến công nhân lao động. Tổ chức cho công nhân lao động học các chương trình sơ cấp, trung cấp lý luận chính trị hoặc cao hơn phù hợp với điều kiện thực tiễn".

Thực hiện Nghị quyết số 20-NQ/TW ngày 28.1.2008 về *"Tiếp tục xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước"* và Kết luận số 79-KL/TW, ngày 25.12.2013 của Bộ Chính trị về đẩy mạnh thực hiện Nghị quyết số 20, Tổng Liên đoàn phối với Ban Tuyên giáo Trung ương xây dựng Đề án: "Tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng cho cán bộ, đảng viên và công nhân lao động".

Văn kiện đại hội XI Công đoàn Việt Nam xác định cần "Thường xuyên đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng, nâng cao nhận thức chính trị, ý thức giác ngộ giai cấp cho đoàn viên, người lao động về chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, về Đảng Cộng sản Việt Nam, giai cấp công nhân và Công đoàn Việt Nam...."[11].

Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam cũng đã ban hành nhiều Nghị quyết, Chỉ thị về công tác giáo dục chính trị cho công nhân như: Nghị quyết số 04/NQ-TLĐ và chỉ thị số 01/CT-[12]TLĐ về "Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục của tổ chức Công đoàn trong tình hình mới"; Nghị quyết số 4b/NQ-TLĐ về nâng cao hiệu quả công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật trong công nhân, viên chức, lao động trong tình hình mới; Chỉ thị số 01-CT/TW về "Nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động báo chí, xuất bản của tổ chức công đoàn trong tình hình mới…

Thời gian qua, Đảng Cộng sản Việt Nam đã rất chú trọng đến công tác tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng cho giai cấp công nhân với nhiều biện pháp và hình thức khác nhau, công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho giai cấp công nhân bước đầu đã có những chuyển biến tích cực, phần lớn giai cấp công nhân nước ta ý thức được địa vị, vai trò, sứ mệnh lịch sử của mình. Các cấp ủy đảng rất quan tâm tới công tác xây dựng tổ chức cơ sở Đảng, phát triển đảng viên trong các doanh nghiệp, nhất là doanh nghiệp khu vực kinh tế ngoài Nhà nước. Nhiệm kỳ Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng, Đảng đã kết nạp 76.990 đảng viên là công nhân lao động trong các thành phần kinh tế (chiếm tỷ lệ 8,14%)[13].

Tuy nhiên, so với mục tiêu và yêu cầu đặt trong điều kiện hội nhập quốc tế thì công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân vẫn còn có những hạn chế: Không ít công đoàn cơ sở chưa nhận thức sâu sắc về ý nghĩa của công tác tuyên truyền, giáo dục, bồi dưỡng nhận thức chính trị, tư tưởng; Hoạt động của tổ chức cơ sở đảng và các tổ chức chính trị trong các doanh nghiệp, đặc biệt là các doanh nghiệp tư nhân và doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài vẫn còn điểm hạn chế. Tỷ lệ đảng viên mới được kết nạp trong công nhân còn ít so với mục tiêu đặt ra. Hầu hết các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài và doanh nghiệp ngoài nhà nước chưa có chi bộ đảng cơ sở, tỷ lệ đảng viên được kết nạp hàng năm trong công nhân rất thấp. Hiện nay "cả nước mới chỉ có 1,2% doanh nghiệp tư nhân, công ty trách nhiệm hữu hạn, công ty cổ phần và doanh nghiệp FDI có chi bộ đảng, với số đảng viên chỉ bằng 0,84% tổng số đảng viên của cả nước. Từ năm 2006 đến nay, tỷ lệ đảng viên mới là công nhân trong tổng số đảng viên mới được kết nạp chưa năm nào vượt quá 10%"[14].

Những hạn chế nêu trên xuất phát từ những nguyên nhân khách quan và chủ quan trong đó, sự quan tâm chưa đầy đủ trong công tác lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng là một yếu tố quan trọng. Do vậy, thời gian tới cần tăng cường hơn nữa sự lãnh đạo của Đảng cho hoạt động này.

3. Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng với công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân trong giai đoạn hiện nay

Để tăng cường sự lãnh đạo của Đảng với công tác tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân trong giai đoạn hiện nay, các cấp ủy đảng cần thực hiện những nhiệm vụ sau:

Thứ nhất, nâng cao nhận thức của các cấp ủy Đảng và cán bộ, đảng viên về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân. Nhận thức đúng đắn mới có hành động thiết thực. Để mang lại hiệu quả trong thực tiễn, các cấp ủy Đảng cần nghiên cứu đưa nội dung giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân vào nghị quyết, chương trình, kế hoạch hoạt động của cấp ủy Đảng.

Thứ hai, phát huy tốt chức năng của hệ thống tuyên giáo và trường đảng các cấp trong lãnh đạo công tác tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng, nhất là trong dự báo diễn biến tình hình tư tưởng của công nhân để có kế hoạch tuyên truyền đúng hướng, kịp thời và trong giáo dục chính trị cho công nhân.

Thứ ba, Đảng lãnh đạo các cấp chính quyền, các ban, ngành, đoàn thể tăng cường hơn nữa sự quan tâm phối hợp, tạo các điều kiện về mọi mặt cho công tác tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân; thường xuyên nắm bắt, định hướng, đôn đốc, kiểm tra, đánh giá kết quả công tác này.

Thứ tư, cần tăng cường tiếp xúc, gặp gỡ, đối thoại giữa lãnh đạo Đảng, đoàn thể, chính quyền các cấp với công nhân về các vấn đề của địa phương, đơn vị, của đất nước và quốc tế; kịp thời giải quyết nhu cầu và nguyện vọng chính đáng của công nhân, nhất là nhu cầu về học tập, vui chơi giải trí, giải quyết việc làm, thu nhập, đời sống. Cần tổng kết, báo cáo về tình hình diễn biến tư tưởng của công nhân để có biện pháp chỉ đạo, tháo gỡ.

Thứ năm, xây dựng, củng cố hệ thống chính trị cơ sở trong các loại hình doanh nghiệp, nhất là doanh nghiệp ngoài nhà nước và doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài; gắn tổ chức cơ sở đảng với lãnh đạo thực hiện nhiệm vụ chính trị và lãnh đạo các tổ chức chính trị - xã hội; chú trọng kết nạp đảng viên trong công nhân, nhất là trong những doanh nghiệp chưa có tổ chức đảng, chưa có đảng viên.

Sự lãnh đạo của Đảng là nhân tố quyết định hàng đầu để xây dựng giai cấp công nhân lớn mạnh. Nhận thức rõ vấn đề đó, các cấp ủy đảng, các tổ chức chính trị - xã hội đặc biệt là tổ chức Công đoàn đã nghiêm túc quán triệt, đưa đường lối của Đảng vào thực tiễn cuộc sống. Tuy nhiên, những nguyên nhân khách quan và chủ quan khiến cho kết quả trên thực tế vẫn còn xuất hiện một số điểm hạn chế. Những giải pháp đề xuất để tăng cường sự lãnh đạo của Đảng với công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân trong giai đoạn hiện nay cần phải thực hiện đồng bộ với quyết tâm cao để mang lại hiệu quả thiết thực./.

(1), (6), (9), (12) Đảng Cộng sản Việt Nam (2008), Nghị quyết số 20-NQ/TW, ngày 28.01.2008, Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) Về tiếp tục xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, Hà Nội.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam (2007), Nghị quyết số 16-NQ/TW, ngày 01.8.2007, Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) Về công tác tư tưởng, lý luận và báo chí trước yêu cầu mới.

(3) Đảng Cộng sản Việt Nam (1994), Nghị quyết số 07-NQ/HNTW Hội nghị lần thứ 7 BCHTW Đảng (khoá VII) về "phát triển công nghiệp, công nghệ đến năm 2000 theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và xây dựng giai cấp công nhân trong giai đoạn mới", Hà Nội.

(4) Đảng Cộng sản Việt Nam (1996), Báo cáo Chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VII tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII của Đảng, Hà Nội.

(5) Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá VIII tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX của Đảng, Hà Nội.

(7) Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), Báo cáo của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá X về các văn kiện Đại hội XI của Đảng do Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh trình bày ngày 12.1.2011.

(8), (10) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XII tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb. CTQG Sự thật, Hà Nội, Tập 1.

(11) Ban chấp hành Tổng Liên đoàn lao động Việt Nam (2013), Văn kiện Đại hội XI Công đoàn Việt Nam.

(13) Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Nxb. CTQG Sự thật, Hà Nội.

(14) Ban chấp hành Trung ương Đảng đoàn Tổng liên đoàn lao động Việt Nam (2017), Đề án "Tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân lao động" *(Trình Ban Bí thư Trung ương Đảng ra Chỉ thị về "Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng với công tác tuyên truyền, giáo dục chính trị cho công nhân lao động).*